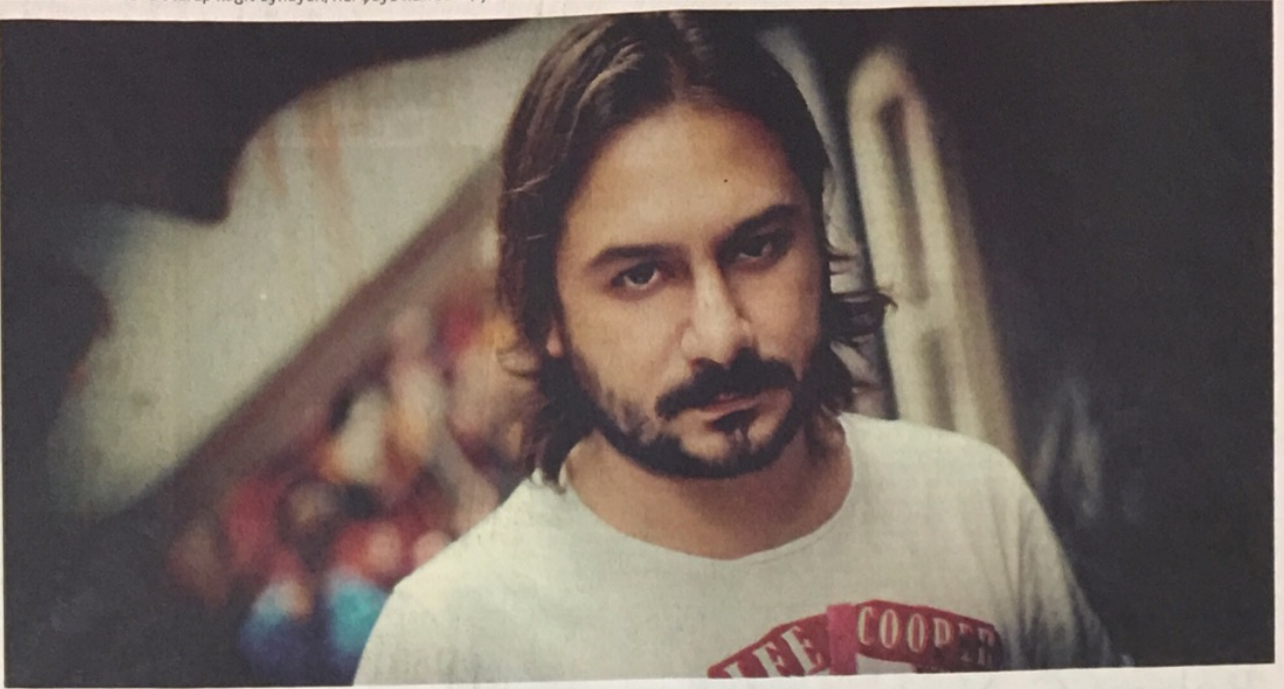

Kemal Serbes

HÜSEYİN KESİM
hikesim@gmail.com

"Behzat Ç", "Deliduman", "Hikayem Paramparça" ve "Erken Kaybedenler"... Hepsinin birbirinden ayrılan yanları var. Birden çok edebi yol izlemenizi nasıl açıklayabiliriz?

Anlatmak istediğimi en güzel nasıl anlatabileceğimi inanırsanız o yoldan ilerlerim. Bana hangisi gerekiyorsa onu kullanırım. Bu sebeple her zaman acele bir yazar olduğumu söyleyebilirim. Üç roman yazdım ama şimdi dördüncü bir romana başlayacağım hâlâ düşünüyorum, iyi de diyorum, biz bu roman denen şeyi nasıl yazıyorduk ki.

Edebiyat beni ayakta tuttu. Mutlu etmedi ama ayakta tuttu diyorsunuz. Edebiyat nasıl ayakta tutar?

Edebiyata ubi amaçlarla başlamadım. Edebiyat hocası on beş tatilde kitap okuma ödevi verdi, ben de babamdan bir kitap istedim. Sabahattin Ali'den "Şirca Köşk"ü verdi. O güne kadar kitap okumayı sevmiyordum, saçma geliyordu. Kitabı bitirince bir tane daha istedim babamdan. Çehov verdi. Bilgi Yayınları'nın bastığı "Çukurda" isimli seçme öyküler. O iki kitabı okuyunca bu iş güzeldir dedim, en iyisi ben de yazar oluyum. Ben de okurluğa yazarak ayın gün başladığı diyebilirim. O günlerde kitabım çıkarsa yazar olacağım zannediyordum. Ben de yazar olurum işte dedim. Nasılsa başka bir şey olacaktı da yoktu. Dolayısıyla mutlu olmak için almadım elime kalemi. Saygılılık beklentisiyle de yazar olmaya karar vermedim. Zaten bir işi çocuğu olarak hiçbir zaman kimseden saygılılık beklentim de olmadı. İlk gençliğimde ve yirmili yaşların başında çevremde çok kaba insanlar vardı. Bütün gün kiratahane de oturup kâğıt oynayan, her şeyi küfreden, cektirmiş tipler. Onlardan birini olmak istemedim. Evde oturup kitap okumayı ve bir şeyler yazmayı denedim. Bu açıdan edebiyat beni ayakta tuttu diyebilirim. Ama o kadar. Çok sıkı da tutmuş değil ayrıca, hâlâ sallanıyorum. Edebiyat dünyası dedikleri dünyadaki ikizlülüğü, birbirinin arkasından dedikodu yapan yazarları, habire kulis yapanları görünce bazen geçimimi özlemiyorum. Birilerine hakusül yapmışım gibi hissediyorum kendimi. Bazen o kuratahane den hiç kınamasın diye diyor. Oradaki insanlar çekilmiş tiplerdir ama en azından sizin bir deritleri olduğunda yüzünüzde karşı doğrudan söylerlerdi diyecektir.

Edebiyatı bırakıp boksa başlama kararı aldığınızı açıkladınız. Bu doğru mu? Niçin boksa peki?

İyi bir yumruk atabiliyorsanız hiçbir şey yazmanıza gerek yoktur. Bunun tersi de geçerli, roman yazarlar da iyi bir yumruk atabilirsiniz. İlla somut yumruktan bahsetmiyorum burada. İnsanın yüreğinde, ruhunda patlayan yumruklardan bahsediyorum. "Sıc ve Cezir"dan bahsediyorum mesela. Ya da "Gecenin Sonuna Yolculuk"tan. O romanları okuduğunda paraklanmış gibi hissetmez mi insan kendini. Bu açıdan boksu edebiyattan ayrı düşünmüyorum. Birbirini besleyen iki kulvar benim için. Gerçi boksu deryazından ziyade şiire yakındır. Çok daha fazla ilham ve ruh gerektirir. Ayakta kal ve mücadele-

ye devam et, her zaman her yerde. Boks eldiveniyle ya da kalemlle. Ne fark eder.

Eserlerinizde efekt veya diğer bir tabirle Brecht'in yabancılaştırma etkisi dediği unsura, özellikle "Erken Kaybedenler" ve "Deliduman"da sıkça rastlıyoruz. Bunun belirli bir sebebi var mı? Tam olarak böyle denebilir mi bilmiyorum ama şunu diyebilirim, bu havatta hiç kimse görüldüğü değilse, kendisiyle konuşurken, konuşurken niçin görüldüğü gibi olsun ki? Yaşayan insanların bizi yaşadığı gibi, kurmaca karakterler de okuru şaşırtabilir. Hani bazen bir hadise olur ve çok iyi tanıdığımız sandığımız birini bile hiç tanımadığımızı anlarız. Onun üstüne baştan düşünürsünüz. Benim için bir hikâye ya da roman kitap kapandığı zaman bitmez, bitmez. Okurun ve yazarın zihninde yaşamını sürdürmelidir. Ben buna yaşayan edebiyat diyorum. Okuduğumuz kitabın üstünüzde hiçbir etkisi kalmadıysa yahut bir kitabı yeniden okuma ihtiyacı duymuyorsanız bence atın çöpe gitsin.

Fragman yazmayı tercih ediyorsunuz. Bunun sebebi nedir?

Fragman özgür bir tür. Hikâye ve roman gibi bir iskelete dayanmak zorunda değil. Kurmaca, hayata ne kadar yakın yazılmaya çalışırsa çalışsın, otobiyografik anlatılar da dâhil buna, bir yerde oyun içerir, katkı maddesi içerir, daha açık söylemek gerekirse bir ton sahte-karlık gerektirir. Kimisi bu sahte-karlığın dramatik bir yetenek olduğunu iddia eder, kimisi Orhan Pamuk gibi saf ve düşünceli romancı diye ikiye bölmeye kalkar yazarı, bunlar yanlış değil ama yarım doğrudur. Bir romancı aynı anda hem saf hem de düşünceli olamaz. Romancı romancıdır. Nasıl bir oyunun içinde olduğunu biliyordur. Mühim olan her zaman özgürce yazmaktır. Kurmacanın katalüglarini bir yana bırakırsak fragman en özgür türdür. Nietzsche hayatı boyunca hep fragmanlar biçiminde yazdı. Örneğin Böyle Buyurdu Zerdüş'tü bir roman olarak da okuyabilirsiniz. Hatta şunu da diyebiliriz, bugüne kadar en özgürce yazılmış roman Nietzsche'nin Zerdüş'üdür.

Fragmanlarınıza göre, mutlu olmak bugün bir zorunluluk olarak dayatılıyor bize, mutsuzluk ise bir hayal kırıklığı. Bu bir tür mutlu olma ideolojisi mi?

Evet, mutlu değilse bir rahatsızlığı varmış gibi yaklaşıyor insana. Bu toplumda, bu üretim biçiminde, bu sömürü düzeninde ve bu dünyada kim gerçek manasında mutlu olabilir ki? Kim tek başına mutlu olabilir. Hatta şunu da ekleyeyim, kim kendisine ben bir bireyim diyebilir ki? Her şeyin pazarlandığı gibi mutluluk da pazarlanmaya çalışılıyor. Olmayan bir şey nasıl pazarlanır ki? Araba reklamlarıyla mı? Rezidanslarla mı? Antidepresanlarla mı? Kişisel gelişim uzmanlarıyla mı? Çakma Hint felsefesiyle mi? Bugünün insanı ancak geçici olarak avutulabilir. İnsan eğer bu kişisel avuntulara karşı koymazsa her avuntunun ardından daha beter düşer vurur. En sonunda herkesin dibe vurduğunu bir gün gelir. Madem o gün gelecek bari yalanla dolanla gelmesin. Özgürce gelsin.

Körfez savaşında çocuklarınız ve Amerika'yı tutunuz. Sizde politik mu-

halefet geçmişle hesaplaşma ile birlikte geliyor. Bu ikisi arasında hayatınızda nasıl bir bağ var?

Hiçbir zaman Amerika'yı tutmadım. Kurmaca bir kişinin "Hikâyem Paramparça"daki yaklaşımıdır o. İnsanın kendi geçmişle hesaplaşması önemlidir tabii. Yazarın çok daha önemlidir. Velakin bu hesaplaşmayı niçin yapıyor da önemlidir. Bugün için yapmalıdır o hesaplaşmayı. Bunun dışındaki alışkanlıklar nostalji edebiyatına girer. Ben bugün olup bitenle, hemen hesaplaşmıyorum, şimdi hesaplaşmıyorum. Ve onunla o kadar somut ve güzel hesaplaşmıyorum ki, bu hesaplaşma yarın için de bir şeyler ifade edebilsin.

Fiziksel şiddetten çok, tüm karakterlerinize sirayet eden, ilk bakışta görülmeyen söylemsel ve psikolojik bir şiddet var. Böyle bir şiddet nasıl tarif edebilirsiniz?

Dünyanın temelinde şiddet var. İnsanoglu şiddetle yoğrulmuş ve bugüne öyle gelmiştir. Şiddet aleyhinde atıp tutacak değilim. Onu orta sınıf akademisyenler yapın. Benim için şiddetin hangi amaçla kullanıldığı mühim. Bir insanı yahut halkı ezmek için mi kullanıyorsunuz şiddeti yoksa muktedirlere karşı mı? Bugüne kadar ne zaman insanoglu için dünyada bir şeyler yoluna girdiyse, örneğin çalışma saatlerinin kısılması, her zaman kaygı döşüyle olmuştur. Benim karakterlerim de şiddete meyillidir. Onların şiddetinde bunun yergisini de övgüsünü de bulabilirsiniz.

Karakterlerinizin etrafıyla olan kavgası aslında kendileriyle olan kavgaların bir sonucu gibidir. Kendileriyle ilgili problem yaşayan bu insanların sizin için basat rol oynamasını nasıl değerlendirmelisiniz?

Kendisiyle yahut çevresiyle bir problemi olmayan birini niye yazayım ki? Amacım problem çözmek değil tabii. Şu teraneye çok sık duyuyorum, edebiyat cevap verme değil, soru sorma sanattır. Benim için yazgım hem soru sormak hem de cevap vermek. Sorduğunuz soru da verdığınız cevap da doğru olmayabilir. Kimin umurunda. Marx der ki, "İnsanlık ancak çözebileceği sorunları önüne koyar." Ben de şunu ekliyorum, "İnsanlığın çözemeyeceği sorunları da edebiyat var." Edebiyat, insanların çözemeyeceği sorunları çözemeye sanattır. Ama bu arayışın da kymeti büyüktür.

Karakterlerinizin dikkat çeken bir tarafı da alkolle olan bağları... Onlar içki içtikleri an hikâye zamanının akışını mı durduruyorlar ve bu yüzden mi içiyorlar?

İçmeleri gerektiği için içiyorlar. Yaşadıkları ayık kafayla çekmeleri mümkün olmadığı için. Ayrıca bir hikâyenin ayık hiçbir zaman durmaz. Başka bir yola evrilebilir ama durmaz.

İçine doğduğumuz hayatın bir parçasıyken daha sonra kendimize dair bir farkındalık kazanmak... Bu temayı sıkça kullandığınız. Gözle belli bir durumun parçası yapan bizlerden bahsedelim biraz.

İnsanın yabancılaşması gün geçtikçe büyüyor. İnsan görüntüler ve imgeler dünyasına hapşolmuş vaziyette. Pencereden görüldüğüne inanan insan aynı hadisenin videosunu görünce ina-

Romancı romancıdır. Nasıl bir oyunun içinde olduğunu biliyordur. Mühim olan her zaman özgürce yazmaktır. Kurmacanın katalüglarini bir yana bırakırsak fragman en özgür türdür. Nietzsche hayatı boyunca hep fragmanlar biçiminde yazdı.

nacak hâle gelmiş. Sorun gözlüklerimizde değil bence, sorun her şeyin göz odaklı hâle gelmesinde. Bilincin yerini seyr almış durumda. Seyirlik yaşıyoruz. Nietzsche bilincin kapı ve pencerelemini kimi durumlarda sıkı sıkı kapatmanın faydalarından bahsediyor. Bugün insan bilinci seyrilik hâle geldiğine göre, göz odaklı dünyaya kimi durumlarda gözlerimizi sıkı sıkı kapatmanın faydası olacaktır. Gerçek pencereden görüldüğü dünyadır, yanında yükselen gökdelenlerdir, beton yığını ve asfalt, ziftir. Gerçek, sokakadır; farkındalık da sokakadır. Bence bir yazarın iki masası vardır, biri evdeki masası, biri de sokaktaki. İkincisi yoksa o yarı bir yazardır.

Roman veya hikâye yazmak, bir yazar için, kendisiyle arasında mesafe koymak mıdır? Yazma sebeplerinizden birisi de budur diyebilir miyiz?

Yazarın yazarken kendisiyle arasında mesafe koyması gerektiği teranelerine inanmıyorum. Benim için yazarın sorun mesafesi daraltmaktır. Git gide daraltmak. Ancak o zaman kendi derdini başkasının derdininmiş gibi, başkasının derdini de kendi derdininmiş gibi anlayabiliriz. Ben manzara yazarı değilim, dünyaya ve karakterlere tepeden bakmam. Manzaranın içinden bakırım. Manzaranın içinden bakarak derdim elbette eskik ve bulamırım. Bu açığı kapatmak için de edebiyat var işte, felsefe var. Okuduklarımız yazdıklarımızı somutlaştırmaya, netleştirmeye yarar. İnsanlık hâllerine hem içerden hem de dışardan bakılabilecek.

Yazarın tıkanmış, ne kadar derinden hissettiğini de anlatmakta zorlandığınız meseleler, duygulanımlar veya temalar oluyor mu?

Yazarın hep tıkanırım. Tıkanmadım, gürül gürül yazdığım bir şey yazılamıyorum. Kalıcı bir şey yazmak istiyorsanız bütün meseleler, hisler ve temalar zordur. Bir yerde yazarı aşar bunlar. Ruh hâlini yakalasa bile meseleyi bütünüyle değerlendirecek donanımına sahip olmayabilir. Sonuçta nükenmel yazılmış bir metin yok. Mükemmelliği aramak da boşuna.

Yalnız kalmak ve çöktüğü... Bu ikisinin beslenen kötümser sonları tercih ediyorsunuz. Niçin?

Edebiyattaki bütün mutlu sonlaralandır. Ne kendimi ne de okurları avutmak gibi bir misyonu hiçbir zaman görmedim kendimde.

Giderek tükenmek ve çürümek. Bunlar yazılarınızın başlıca izleklerinden. Günümüz insanının bir kaderi mi diyelim buna?

Kapitalizmin son aşaması emperyalizm, yabancılaşmanın son aşaması da çürümüdür bugün. İnsanlık gündün güne çürüyor. Dünyayı da beraberinde çürütüyor. Hatta ülkeleri de bundan azade değil. Kader onlardaki çürümeye gelişmiş ülkelerden bile fazladır. Tabii bu kader değil. Kader olduğuna inanmamızı isteseler de değil. Özgürlük için kelle koltukta mücadele eden insanlar var hâlâ. Hem Türkiye'de hem de dünyanın pek çok yerinde var.

İnsan ilişkilerinin pamuk ipliğine bağlı olduğunu, her an farklı bir boyuta sürüklendiğini düşünüyorsunuz bazen. Bu ilişki dalgalanmalarının sebebinin nereden aramalıyız?

İnsanın hayatla ilişkisi zaten pamuk ipliğine bağlı. İşte "Ankara Katliamı" bunun son örneği. Soma'da ve Türkiye'nin dört bir yanında madenlerde çalışan binlerce işçinin hayatı bugün hâlâ pamuk ipliğine bağlı. Soma Katliamı'na rağmen böyle bu. Hayatla kurulan ilişki böyle olunca diğer insanlarla kurulan ilişki de elbet pamuk ipliğine bağlı olacaktır.

"Erken Kaybeden" bir kuşağı biraz tarif edebilir misiniz? Niçin erken kaybediyor bu insanlar?

Kaybediyor bir tercih değildir. Hiçbir insan önüne bir tercih olarak kaybetmeyi koymaz. Kaybetmek, toplumsal şartlar nedeniyle insanın önüne geçemediği bir travmadır. Aileye ve okula atar atar atmaz baskıyı bu travma. Orta ve üst sınıfların çocukları bile bu açıdan şanssız. Kolejerde okuyorlar ama okudukları okulların hayatla hiçbir ilgisi yok. Yoksul çocukların önünde zaten hiçbir sans yok. İki kuşağın hayatı, kiminin gençliği kiminin çocukluğu AKP diktasında geçti. Elde kalan tek şey öfke. Öfke de elbet lazım, ama öfkeden yanına sevgiyi, mücadeleyi, kadirsizliği nasıl kovacağız. Dolayısıyla size kaybedenler romantizmi yapamayacaklarını. Benim derdim, kendimin ve bir kuşağın kaybetmişliğini anlamaya çalışmak. Nasıl kazanılacağına bilemem, o politika alanın konusu.

Büyüme, erkeklik, kaybetme gibi temalarınız 2000 sonrası edebiyatta öne çıkmasını sebebi nedir sizce?

Ben bunun sebeplerini bilemem. Ama 2000 sonrası edebiyat güçlü bir edebiyattır. Pek çok iyi yazar yetiştirmişti, hayattan kaçmayan, içe kapanmayan, edebiyat fildişi kulede görmeyen, gerçekten günümüz dünyasıyla hesaplaşmaya hazır yazarlar. Bu da yeterince incelenmemiştir.

Eserleriniz bir olay anlatısından çok diyaloglar üzerinden işliyor. Diyaloglar üzerinden somutlanan bir üslup kullanmak anlatım tekniklerinizi kolaylaştırıyor mu?

Anlatıyla diyalog birbirinden ayrı görmüyorum. İkisi birbirini tamamlar. Bazı karakterler çok konuşur, bazıları susar. Diyalog bıcağı sırtı bir denge gerektirir. Karakter birinci elden derideye, ama onun ne söylemek istediğini tam olarak nasıl bilebilirsiniz ki? Aslında konu yazma oldu mu hiçbir şey kolay değil, hiçbir şey hafife alınamaz. Boş sayfalarla karşı bir yazar. Bir yazarın asla çalakalet yazmaya hakkı yoktur, her cümlemin, her sözcüğün hesabını vermeden yazmaya hakkı yoktur. Zanaata saygı bunu gerektirir.

